

Peter Duda

História hasičstva
KEŽMARSKÉHO
OKRESU

História hasičstva **KEŽMARSKÉHO OKRESU**

Text: Peter DUDA

Jazyková úprava: Mgr. Boris Švirloch

Návrh obálky: Ing. Lenka Vargová

Grafická úprava: Lukáš Mlynárik

Vydavateľ / Tlač: Tlačiareň Kežmarok GG s.r.o.

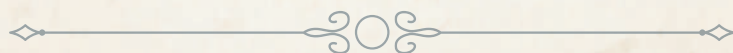
Náklad: 500 ks

ISBN 978-80-89701-68-1

„Všetky práva vyhradené” – bez písomného súhlasu autora
sa dielo v žiadnej forme nerozširuje a nekopíruje.

Pod'akovanie

Najväčšia moja vďaka patrí Bohu, ktorý mi do cesty poslal dobrých ľudí a dal mi zdravie a silu. Za odborné vedenie a konzultácie ďakujem - PhDr. Zuzane Kollárovej PhD. Za pomoc a optimálne podmienky pri štúdiu archívnych prameňov riaditeľke PhDr. Malovcovej a kolektívu pracovníčok ŠAPO pracovisko Archív Poprad.

Za spoluprácu pri vyhľadávaní a poskytnutí archívnych materiálov z prostredia neusporiadaných okresných archívov a archívov DHZ moje podakovanie patrí : Vladimírovi Brutovskému, Ondrejovi Klimovi, Michalovi

Šerfelovi, Jánovi Štefaňákovi, Mgr. Martinovi Pisarčíkovi, Ing. Borisovi Brčiakovi, Jozefovi Lorenčíkovi, Jánovi Markulíkovi, Múzeu Kežmarok, Jánovi Dziakovi, Ing. Dagmar Mathiovej, Márii Kozubovej, Mgr. Michalovi Kovalčíkovi, Danielovi Jurekovi, Jánovi Vojčákovi, Adamovi Swietemu z Poľskej Nedece a Danielovi Gombosovi z Jurgova.

Osobitné podakovanie za návrh obálky a spracovanie negatívov patrí Ing. Lenke Vargovej. Za korektnú spoluprácu pri jazykovej korektúre ďakujem Mgr. Borisovi Švirlochovi a pri grafickom spracovaní Lukášovi Mlynárikovi.

Za finančnú pomoc, bez ktorej by táto publikácia nevznikla, úprimne ďakujem:

- Prešovský samosprávny kraj
- Mesto Spišská Stará Ves
- Obec Vojňany
- Ján Varga ml. Tvarožná
- Obec Slovenská Ves
- Mgr. Jozef Malák, Vlkovce
- Mesto Kežmarok
- Obec Tvarožná
- Obec Križová Ves
- Obec Spišské Hanušovce
- OZ Pripravené dlane Tvarožná

- Obec Mlynčeky
- Obec Vlkovce
- Obec Výborná
- Obec Reľov
- Stanley, s.r.o. Tvarožná
- Peter Tyrpák, Stará Ľubovňa
- Ing. Ján Kurňava, Sp. St. Ves
- Pavol Karnafel, Tvarožná
- TJ Požiarnik Vlkovce, Peter Semaňák
- DHZ Spišská Belá
- Merate, stavebná spoločnosť

Obsah

História hasičstva kežmarského okresu (anotácia)	6
Slovo autora	8
Organizácia požiarnej ochrany v Uhorsku a na Spiši pred založením Zemskej hasičskej jednoty na Slovensku (1922)	11
Vznik Zemskej hasičskej jednoty na Slovensku a okresné hasičské jednoty na území okresu Kežmarok	33
Zánik Zemskej hasičskej jednoty na Slovensku a ďalšie smerovanie hasičstva na území okresu Kežmarok	52
Hasičské súťaže dospelých	81
Výchova hasičskej mládeže a súťaženie	95
Hasiči ako nositelia kultúrnych a cirkevných tradícií	104
Dobrovoľní hasiči a vzdelávanie	116
Ideologizácia hasičstva a politické tlaky	120
Osobnosti hasičstva a zaslúžilí členovia DPO SR z okresu Kežmarok	127
Hasičské zbory v kežmarskom okrese	143
Abrahámovce	144
Bušovce	145
Červený Kláštor	149
Hágy	150
Haligovce	152
Havka	154
Holumnica	155
Hradisko	159

Huncovce	161	Spišská Stará Ves	250
Ihľany	165	Stará Lesná	255
Jezersko	168	Stráňany	257
Jurské	170	Stráne pod Tatrami	259
Kežmarok	172	Strážky	263
Krížová Ves	180	Tatraľan Kežmarok	265
Lechnica	183	Tatranská Kotlina	271
Lendak	185	Tatranská Lomnica	274
Lesnica	189	Toporec	276
Lubica	191	Tvarožná	281
Lubické Kúpele	199	Veľká Franková	289
Lysá nad Dunajcom	201	Veľká Lesná	291
Majere	202	Veľká Lomnica	293
Malá Franková	203	Veľký Lipník	296
Malý Slavkov	205	Vlková	299
Matiašovce	208	Vlkovce	303
Mlynčeky	211	Vojňany	307
Osturňa	215	Vrbov	310
Podhorany	218	Výborná	314
Podsadok	222	Zálesie (Gibel)	317
Rakúsy	223	Žakovce	318
Reľov	226	Krátka história hasičských zborov Poľského Spiša	325
Ruskinovce	229	Zástavy hasičských zborov	348
Slovenská Ves	234	Hasičské zbrojnice	354
Spišská Belá – tabaková továreň –	240	Použitá literatúra a zdroje	361
Spišská Belá	241	Použité skratky	365
Spišské Hanušovce	247		

História hasičstva kežmarského okresu

Táto kniha je prvým spracovaním dejín hasičstva v okrese Kežmarok. Dokumentuje zrod požiarnej ochrany miest a obcí od jej neorganizovaných začiatkov cez vznik organizovanej požiarnej ochrany v rôznych formách a historických obdobiach až do súčasnosti. Sú v nej použité dobové výrazy a hasičská terminológia.

Zaoberá sa organizáciou požiarnej ochrany v Uhorsku na Spiši, kde pôsobili hasičské zbory s nemeckou veliacou rečou, s osobitným postavením 13 zálohovaných spišských miest, ktoré spravovali poľskí starostovia. Opisuje pôsobenie cechov, ktoré v mestách zabezpečovali ochranu pred požiarmi až do ich zániku v roku 1872.

Po zániku cechov začali vznikať hasičské spolky, ktoré prevzali túto povinnosť. V knihe je osobitne zachytená história 71 hasičských spolkov, vrátane 15 spolkov poľského Spiša, ktoré boli súčasťou okresu Kežmarok, a vrátane spolkov zaniknutých obcí Ruskinovce, Ľubické Kúpele, Strážky a ďalších.

Osobitné postavenie v hierarchii hasičstva mali ústredné orgány. V Uhorsku to bol od roku 1877 Uhorský krajinský hasičský zväz, neskôr Spišský krajový zväz a od r. 1903 župný Spišský hasičský zväz. V roku 1921 vznikla Podtatranská hasičská jednota, v ktorej sa združilo 42 nemeckých hasičských spolkov.

Po vzniku I. ČSR v roku 1918 Slovensko nemalo vlastnú hasičskú organizáciu. Tá vznikla v roku 1922 pod názvom *Zemská hasičská jednota (ZHJ) na Slovensku* a pôsobila 30 rokov v najťažších obdobiach po 1. a 2. svetovej vojne. *Založila 79 okresných hasičských jednôt (OHJ)*, ktoré zakladali rozvrátené a zaniknuté zbory.

V knihe je zachytená bohatá história *OHJ Spišská Stará Ves* (vznikla v r. 1929) a *OHJ Kežmarok*, ktorá vznikla v roku 1930. Obe zanikli v roku 1951 s nástupom socialistického požiarnictva.

Kniha uvádza hasičské súťaže a účasť zborov na nich od roku 1933 a po nástupe celoštátnej súťaže v roku 1952 každoročnú účasť zborov až do súčasnosti, a tiež históriu pohárových súťaží. Uvádza slávne obdobia úspechov *na medzinárodných súťažiach CTIF, o ktoré sa pričínili Ľubica, Slovenská Ves a Tatralan Kežmarok*.

V knihe je opísaný aj presun zodpovednosti za výkon požiarnej ochrany zo štátu na dobrovoľných hasičov, keď v 50. rokoch v okrese pôsobili len 2 – 3 štátni požiarni inšpektori.

Okres Kežmarok stratil svoju samostatnosť v rokoch 1960 až 1996, keď sa stal súčasťou Popradského okresu, vrátane požiarnikov, neskôr hasičov. Aj toto obdobie spolupráce je zdokumentované. Od roku 1996 je okres Kežmarok opäť samostatný a hasiči pokračujú v prerušených tradíciách a opäť tvoria vlastné dejiny.

Samostatné kapitoly v knihe tvoria Výchova mládeže a Hasiči ako nositelia kultúrnych a cirkevných tradícií. V kapitole Dobrovoľní hasiči a vzdelávanie sú uvedené všetky formy vzdelávania a odbornej prípravy hasičov

od zavedenia predmetu náuka o hasičstve v roku 1911 na učiteľských ústavoch cez hasičské náukobehy a kurzy v Hasičskom dome, krajských učilištiach PO až po dnešné dvojročné štúdium a základnú a špecializovanú prípravu.

Súčasťou a tvorcami dejín PO boli **výrazné osobnosti**, ktorých je v knihe 50 vrátane fotografií. Kniha obsahuje spolu cca 400 snímok.

V knihe je zachytená pre dobrovoľných hasičov významná zmena, ktorá sa udiala v roku 2013, keď nastúpil projekt Celoplošné rozmiestnenie síl a prostriedkov hasičských jednotiek na území SR. **Od roku 1888, keď hasiči na Spiši dostali 70 ručných striekačiek, k masívnemu prideľovaniu** hasičskej techniky došlo až **v rokoch 2010 až 2021**, keď obciam okresu Kežmarok bolo pridelených **30 hasičských automobilov Iveco Daily**, časom pribudli ešte 2 a takmer každá obec dostala protipovodňový vozík s výbavou. Uskutočnili sa tiež **veľké rekonštrukcie štyroch hasičských zbrojníc a menšie rekonštrukcie 21 zbrojníc**.

Okrem toho každý DHZO po splnení podmienok mohol každý rok požiadať o zaradenie do **kategórie A, B alebo C**, pre ktoré bola prideľovaná **účelová dotácia** na nákup výstroja, niektorých súčastí výzbroje a na financovanie základnej a špecializovanej odbornej prípravy.

Keď **sa dobrovoľní hasiči** svojím technickým vyzbrojením, výstrojom a odbornou prípravou výrazne **priblížili na úroveň profesionálnych hasičov** a stali sa dôstojnejšími partnermi, začali sa vykonávať spoločné súčinnostné cvičenia a aj represívne zásahy boli efektívnejšie.

Dobrovoľní hasiči pôsobili v niekoľkých politických režimoch za rôznych priaznivých, ale aj nepriaznivých podmienok, keď im boli ukladané politické úlohy a mnohí čelní funkcionári nemohli zastávať svoje funkcie. Tejto téme je v knihe venovaná samostatná kapitola.

Peter Duda

autor

